

TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS CENTRALIZUOTOS VIDAUS AUDITO TARNYBOS

**ADMINISTRACINĖS NAŠTOS MAŽINIMO VIEŠAJAME SEKTORIUJE TENDENCIJOS IR
TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS NUMATYTO PRIEMONIŲ PLANO
„ADMINISTRACINĖS NAŠTOS MAŽINIMO PRIEMONIŲ PLANO 2015-2025 METAMS“
VERTINIMAS**

2019-02-08 Nr. VERT Nr. 1

Trakai

I. Vertinimo ataskaitos įvadinė dalis¹:

Vertinimo atlikimo motyvai	Vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, Trakų rajono savivaldybės administracijos centralizuotos vidaus audito tarnybos vidaus audito metodika ir kitais vidaus auditą reglamentuojančiais teisės aktais, 2019 m. sausio 25 d. Trakų rajono savivaldybės administracijos centralizuotos vidaus audito tarnybos 2019 – jų metų veiklos planu Nr. AUP-1.
Vertinimo atlikimo terminas	Vertinimas pradėtas nuo 2019 m. vasario 04 d. iki 2019 vasario 08 d.
Vertinimo apimtis	Numatytos administracinės naštos mažinimo priemonės 2015-2025 metams.
Vertinimo tikslas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išnagrinėti reguliavimo ir administracinės naštos sampratą. 2. Atlikti teisės aktų, reglamentuojančių valdymą ir administracinę naštą viešajame sektoriuje, apžvalgą. 3. Suformuluoti problemą, sprendžiant administracinės naštos mažinimą savivaldybėje. 4. Išnagrinėti galimus administracinės naštos mažinimo savivaldybėje vertinimo metodus ir įvertinti Trakų rajono savivaldybės administracijos „Administracinės naštos mažinimo priemonių plane 2015-2025 metams“ numatytų priemonių atitiktį teisės aktų, administracinės naštos nustatymo metodikų reikalavimams. 5. Rekomenduoti administracinės naštos mažinimo savivaldybėje sprendimų modelį, pagrįstą kokybės vadybos sistema.
Vertinimo metodai	Bendrieji Kokybės vadybos sistemų principai, reguliavimo naštos vertinimo principai, administracinės naštos nustatymo subjektams metodika, standartinis sąnaudų modelis, subalansuotų rodiklių sistemos integravimas į administracinės naštos vertinimą.
Vertinimo kriterijai	Vertinimas atliekamas remiantis šiais kriterijais: <ol style="list-style-type: none"> 1. Teisės aktais, reglamentuojančiais administracijos veiklos procesus. 2. Vidaus audito atlikimą reglamentuojančiais teisės aktais. 3. Asmenine vidaus auditoriaus patirtimi ir žiniomis. Siekiant atlikti Savivaldybės administracinės naštos mažinimo priemonių plano vertinimą ir pasiūlyti integruotą administracinės naštos vertinimo savivaldybėje metodiką, remtis Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams, kokybės vadybos principais.
Vertinimo vykdytojai	Savivaldybės centralizuotos vidaus audito tarnybos vedėja Violeta Vaitkūnienė.

¹ Pavyzdinės vidaus audito metodikos, patvirtintos Finansų ministro 2018-05-31 įsakymu Nr.1K-207, 45.1. papunktis.

Trumpiniai

Trakų rajono savivaldybės administracija – Savivaldybės administracija
Trakų rajono savivaldybės administracijos Centralizuota vidaus audito tarnyba – CVAT
Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas – VKVA įstatymas
Administracinė našta – AN
Administracinės naštos mažinimas – ANM
Subalansuotų rodiklių sistema – SRS

Vadovaujantis Trakų rajono savivaldybės CVAT 2019-01-25, 2019 metų veiklos planu Nr. AUP-1 2019 m. vasario 04 d. atlikta: reguliavimo ir administracinės naštos mažinimo tendencijų analizė ir Trakų rajono savivaldybės administracijos numatyto priemonių plano „Administracinės naštos mažinimo priemonių plano 2015-2025 metams“ vertinimas.

Vertinimo aktualumas. Lietuvoje ir užsienio šalyse vykdomos viešojo valdymo reformos, kurios siejamos su efektyvesne viešųjų įstaigų veikla, geresnių rezultatų siekiu, biurokratizmo ir administracinės naštos mažinimu. Bandoma taikyti įvairius viešojo valdymo reformų priemonių derinius, kurių dėka mažėtų administracinė našta. Tai prisideda prie viešojo sektoriaus veiklos efektyvinimo ir modernios ekonomikos kūrimo šalyje: mažinamos su viešuoju administravimu siejamos sąnaudos ir gerinami veiklos rezultatai. „Viešasis valdymas – visuma viešosios politikos nustatymo, formavimo ir dalyvavimo ją formuojant ir įgyvendinimo procesų, kuriuose dalyvaujant viešojo valdymo institucijoms ir visuomenei priimami ir įgyvendinami valdymo sprendimai ir teikiamos administracinės ir viešosios paslaugos“ (Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa).

Savivaldybės tikslas – įgyvendinti įstatymu priskirtas vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas², jų vykdymą ir kontrolę. Savivaldybė yra atsakinga už viešųjų paslaugų teikimą³, užtikrina, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi piliečiai bei kiti asmenys ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat.⁴ Savivaldybės administracija vykdo šias pareigas per veikiančius struktūrinius padalinius, kuriems nustatytos funkcijos, apibrėžti sprendimų priėmimo, atskaitomybės, kontrolės mechanizmai.

Viešojo sektoriaus institucijų veiklos pasiekimų lygis visada bus susijęs su įvairiu gero valdymo principų įgyvendinimu. „Gero viešojo valdymo“ principų įgyvendinimas, vykdant valstybės tarnautojams pareigas, tampa kritiniu visuomenės poreikiu, stebint ir vertinant institucijų teikiamų viešųjų paslaugų naudą ir vertę. (Komaryati et al, 2018). Moksliniuose tyrimuose plačiai nagrinėjami kokybės vadybos metodai, kurie prisideda prie pažangaus organizacijos valdymo, administracinės naštos mažinimo. Nepagrįsta ir neproporcinga administracinė našta neigiamai veikia rajono gyventojų, verslo ir viešojo sektoriaus subjektų

² Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, II sk. 5 straipsnis.

³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, III sk. 8 str., 1 punktas.

⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, III sk. 8 str., 5 punktas.

aplinką. Siekiant taupyti piliečių, kitų asmenų, verslo subjektų ir valstybės finansinius, materialinius ir nematerialinius išteklius, tenkinant viešąjį interesą, atsiranda poreikis kurti administracinės naštos mažinimo priemones, kurios padėtų racionaliai, ekonomiškai ir proporcingai naudoti biudžeto lėšas. Toks požiūris ir naujų kokybės vadybos sistemų diegimas viešajame sektoriuje, skatina piliečių pasitikėjimą valstybinėmis institucijomis ir vietos valdžia.

Vertinimas atliktas, remiantis Lietuvos ir užsienio autorių moksliniais darbais, Europos Sąjungos direktyvomis, Lietuvos Respublikos teisės aktais, atliktais valstybinių institucijų vertinimais ir išvadomis.

II. Dėstomoji dalis⁵

1. *Administracinės naštos ir reguliavimo samprata*

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau EBPO) tarybos sprendimu 2012 m. kovo 22 d. priimta Tarybos rekomendacija dėl reguliavimo politikos ir valdymo EBPO valstybėse narėse. Ši rekomendacija yra pirmoji tarptautinė priemonė, skirta reguliavimo politikai ir valdymui. EBPO valstybės narės tarpusavyje dalijasi patirtimi įvairiose srityse: makroekonomikos, aplinkosaugos, švietimo, mokslo, technologijų bei inovacijų. Atsirandančių įvairių aplinkos iššūkių, finansų ir fiskalinės krizės, socialinių pokyčių poveikių valdymas apibrėžtas patikimomis teisinėmis normomis, kurios yra svarbios ir reikšmingos gerai veikiančioms rinkoms, visuomenei, saugant aplinką ir skatinant ekonomikos augimą. Šios EBPO rekomendacijos tikslas yra padėti šalims kurti geresnes vyriausybės sistemas ir jas įgyvendinti – tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygiu, vykdyti politiką, užtikrinančią tvarų ekonomikos ir socialinį vystymąsi (EBPO Tarybos rekomendacija dėl reguliavimo politikos ir valdymo).

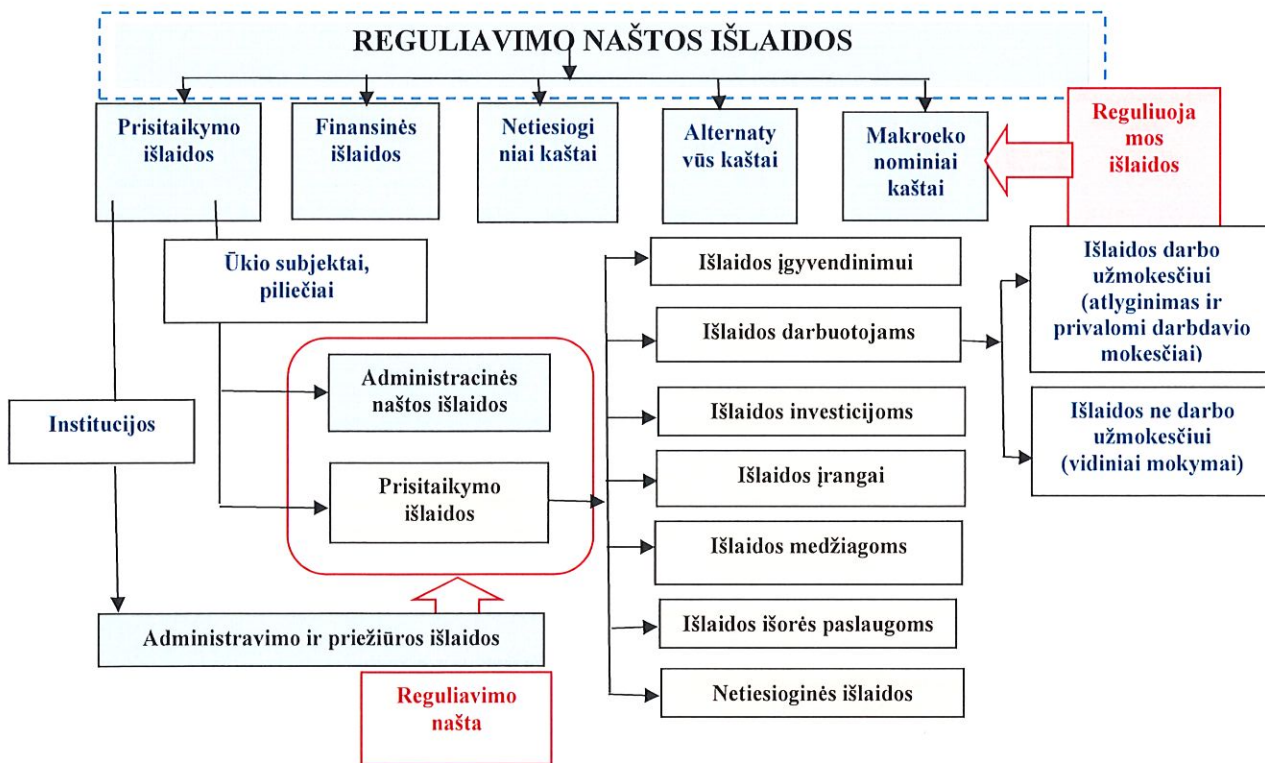
Įstatymai ir kiti teisės aktai reglamentuoja kasdienį verslo ir piliečių gyvenimą ir yra svarbios viešosios politikos priemonės. Didelis technologinių pokyčių tempas ir ekonominiai tarpusavio ryšiai padarė reguliavimą sudėtingu procesu. EBPO reguliavimo politikos perspektyvos 2018 metais numato šalių pastangas pagerinti reguliavimo kokybę pagal 2012 m. EBPO rekomendaciją dėl reguliavimo politikos ir valdymo bei dalijasi gerąja reguliavimo praktika. Tai suteikia unikalių įžvalgų apie šalių organizacinę ir institucinę aplinką projektuojant, vykdam ir peržiūrint reglamentus. Jame taip pat išryškintos reguliavimo ciklo sritys, kurioms politikai skiria per mažai dėmesio. Galiausiai jame nurodomos sritys, į kurias šalys gali investuoti. Norint pagerinti įstatymų ir kitų teisės aktų kokybę, pateikiami novatoriški geresnio reglamentavimo metodai.

Europos Sąjungos lygmeniu yra apibrėžtas siekis ir prioritetas, kad valstybės narės turi apibrėžti nacionalinius administracinės naštos mažinimo tikslus. Atsiradęs reguliavimo naštos šaltinis turi būti valdomas. Tai vykdoma, siekiant reguliuoti atsirandančią naštą įvairiose veiklose: tai žmogaus sveikata, gamtos apsauga, laisvas prekių judėjimas, perkeliant Europos Sąjungos direktyvas į nacionalinę teisę,

⁵ Pavyzdinės vidaus audito metodikos, patvirtintos Finansų ministro 2018-05-31 įsakymu Nr. IK-207, 45.2. papunktis.

nustatant teisės aktų įgyvendinimo tvarką (forma, turinys, procedūros, pateikiamų dokumentų sąrašus, atsakingų asmenų paskyrimas), Savivaldybėse įgyvendinant nacionalinės teisės reikalavimus (tvarkas, taisykles, būdus, procesus, išduodant licencijas ir leidimus, pažymas, nustatant vietines rinkliavas).

EBPO vartojamas „reguliavimo išlaidos“ terminas apima visas priskirtas išlaidas, priimant tiesioginį ar netiesioginį norminį reikalavimą: ar jas padengia verslas, vartotojai, vyriausybė, ar atitinkamos institucijos (t. t. mokesčių mokėtojų) ar kitos grupės. Visos 1 pav. išvardintos reguliavimo išlaidų kategorijos yra svarbios, kalbant apie bendrą reguliavimo poveikį. Vertinant turi būti atsižvelgiama į naudos ir išlaidų analizę. Išlaidų analizė padeda sprendimų priėmėjams tobulinti norminių pasiūlymų pakeitimus, siekiant sumažinti sąnaudas ir padėti nustatyti sritis, kuriose pasiūlymai dėl reguliavimo neproporcingi kainai ir tai neturėtų tęstis. Vertinimas atliekamas pagal Rekomendacijose pateiktas gaires ir tai yra svarbi priemonė norint pagerinti reguliavimo kokybę, sumažinant ir bendras reguliavimo išlaidas.

1 pav. **Reguliavimo naštos išlaidos**

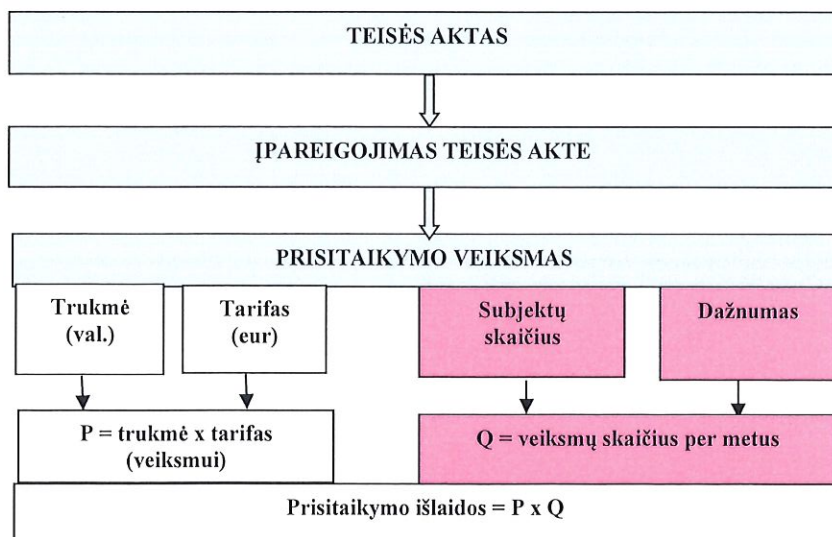
(šaltinis: OECD Regulatory Compliance Cost Assessment Guidance, 2014, 11 psl.)

Prisitaikymo išlaidos yra išlaidos, kurias patiria verslas ar kitos šalys, kurioms gali būti skirtas reguliavimas būtinų veiksmų laikytis norminių reikalavimų, taip pat padengti reguliavimo administravimo ir vykdymo išlaidas. Tokias prisitaikymo išlaidas galima suskirstyti į administracinę naštą ir esminį prisitaikymą administruojant ir patiriant išlaidas.

Administracinės naštos mažinimo iniciatyvoms skiriama vis daugiau dėmesio. Administracinę naštą galima apibrėžti kaip prisitaikymo išlaidas: informavimo prievoles, kylančias iš vyriausybės įstatymų. Informacijos prievoles galima apibrėžti kaip norminius įsipareigojimus teikti informaciją ir duomenis viešajam sektoriui ar trečiosioms šalims. Informavimo pareiga nebūtinai reiškia, kad informacija turi būti perduota valstybės institucijai ar privatiems asmenims, tačiau gali būti įpareigojimas turėti informaciją, kurią būtų galima patikrinti ar pagal kurią pateikti prašymus ar pažymas. Reglamente gali būti numatyta daug informacijos teikimo įpareigojimų.

Apibendrinant, papildomos prisitaikymo išlaidos – tai įgyvendinimo išlaidos, tiesioginės darbo išlaidos, pridėtinės išlaidos, įrangos išlaidos, medžiagų ir paslaugų išlaidos. Administracinės ir prisitaikymo išlaidos susijusios su pagrindinio reguliavimo tikslo pasiekimu ir yra neišvengiama reguliavimo išlaidų dalis, kurią patiria vyriausybė administruodama ir vykdydama norminius teisės reikalavimus. Svarbu pažymėti, kad institucijų patiriamos administracinės naštos vertinimas yra mažiausiai išplėtotą administracinės naštos vertinimo sritis.

Administracinė našta gali būti vertinama **kiekybiniu ir kokybiniu** požiūriais. **Kiekybiniam** administracinės naštos vertinimui naudojamas standartinis sąnaudų modelis. Kad būtų pasiekti ANM tikslai ir užtikrinta, kad našta nedidėtų priėmus naujus teisės aktus, institucija privalo matuoti teisės aktų projektų ir teisės aktų sukeliama administracinės naštos dydį. Šis modelis yra plačiausiai taikomas. „Standartinis sąnaudų modelis – modelis, naudojamas atskirų teisės aktų ar teisės aktų grupių bei teisės aktų projektų sukeliamai administracinei naštai vertinti“. (LR VRM Administracinės naštos nustatymo ir įvertinimo praktinis vadovas 2011, p. 19). Modelio struktūra pateikta 2 pav.:

2 pav. **Standartinis kaštų modelis (Standard Cost Model SCM)**
(šaltinis: OECD Regulatory Compliance Cost Assessment Guidance, 2014, 21 psl.)

Administracinė našta, taikant standartinį sąnaudų modelį, pradedama skaičiuoti, atliekant kiekvieno analizuojamo informacinio įpareigojimo vykdymo veiksmo laiką (T) ir finansines išlaidas (C). Tai nustatoma taikant piliečių grupės (susitikimas, skirtas įvertinti piliečių patirtį, nuostatas ir nuomonę dėl administracinės naštos vykdant konkrečius informacinius įpareigojimus), interviu ar stebėjimo metodus.

Kadangi ne visi vykdymo veiksmai būna numatyti teisės aktuose ir yra matomi, labai svarbu administracinę naštą vertinti ir **kokybiniais aspektais**. Institucija gali neįtarti, kad piliečiai patiria pakankamai didelę administracinę naštą (pavyzdžiui, sudėtingos dokumentų formos, neaiškios instrukcijos, dėl kurių reikalingos papildomos konsultacijos telefonu). Todėl svarbu administracinės naštos identifikavimo metu nustatyti, kas gyventojams yra aktualu, išsiaiškinti, kaip jie vertina teikiamą informaciją. Šis žinojimas leis gerinti teikiamų paslaugų kokybę. **Atliekant administracinės naštos tyrimą kokybiniu požiūriu**, reikia, kad piliečiai pateiktų vertinimą tokių teiginių kaip: „reikalaujama informacija buvo pakankama ir lengvai prieinama, gauta laiku, be papildomų prašymų ir reikalavimų“, „institucijos kokybinių aspektų vertinimas: pagalba, parama, supratingumas“.

Siekiant visuomenės poreikius atitinkančio ir pažangaus viešojo valdymo, būtina gerinti teisinį reglamentavimą, sumažinti administracinę ir kitą reguliavimo naštą asmenims ir ūkio subjektams. TRSA priemonių plane 2015-2025 metams numatytos administracinės naštos mažinimo priemonės, jų kasmetinis vertinimas pagerintų savivaldybės lygmenyje priimamų teisės aktų kokybę, teisinį reguliavimą padarytų paprastesniu, aiškesniu ir efektyvesniu, o tai prisidėtų prie aplinkos piliečiams ir verslui savivaldybėje gerinimo. Nuolat mažėjanti administracinė našta turės teigiamos įtakos savivaldybėje teikiamų administravimo ir viešųjų paslaugų kokybės gerinimui.

2. Administracinės naštos vertinimas viešojo valdymo procesuose

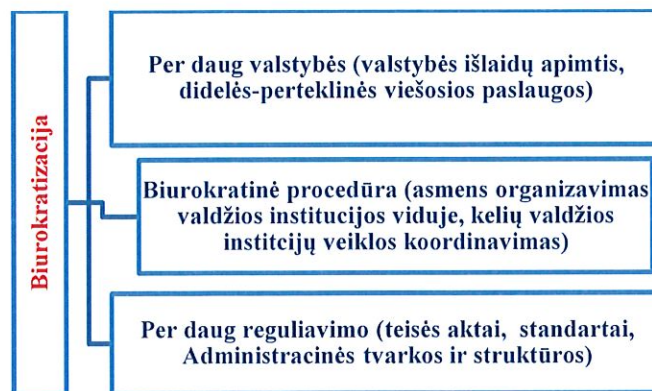
„Viešasis valdymas – visuma viešosios politikos nustatymo, formavimo ir dalyvavimo ją formuojant ir įgyvendinimo procesų, kuriuose dalyvaujant viešojo valdymo institucijoms ir visuomenei priimami ir įgyvendinami valdymo sprendimai ir teikiamos administracinės ir viešosios paslaugos“ (Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa).

2012 m. vasario 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 171 patvirtinta Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa, siekiant numatyti esminius viešojo valdymo pokyčius, kuriuos atlikti būtina, kad didėtų viešojo valdymo proceso efektyvumas ir geriau būtų tenkinami visuomenės poreikiai. Viešųjų valdymo procesų efektyvumą lemia viešojo valdymo institucijų ir visuomenės pastangos ir gebėjimai mažiausiomis sąnaudomis priimti ir įgyvendinti viešojo valdymo sprendimus, kurie labiausiai atitiktų visuomenės poreikius. Šia priimta programa siekiama, kad viešojo valdymo institucijos, veikdamos atvirai ir atsakingai, efektyviai naudodamos Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšas,

priimtų ir įgyvendintų visuomenės poreikius atitinkančius sprendimus ir teiktų geros kokybės administracines ir viešąsias paslaugas.

Tikslas – užtikrinti viešojo valdymo tobulinimo tęstinumą ir nustatyti viešojo valdymo tobulinimo tikslus ir uždavinius, pagrindžiant viešojo valdymo srities aplinkos analizę. Svarbus Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programos strateginis tikslas yra užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir skatinti visuomenei aktyviai juose dalyvauti.

Vykstantys pokyčiai viešajame gyvenime: skaitmeninimas, demografiniai pokyčiai ir struktūriniai darbo rinkos pokyčiai veikia visas viešojo administravimo, gynybos ir visuomenės sveikatos sritis. Tuo pat metu piliečių, politikų ir įmonių reikalavimai viešojo sektoriaus institucijoms nuolat auga. Visuomenės poreikiai tenkinami vis labiau kintančioje aplinkoje. Visa tai kelia papildomus iššūkius efektyvinant viešojo sektoriaus veiklos organizavimą ir administravimą. (PwC. Sweiz., 2019. Öffentlicher Sektor). Kyla aktualūs klausimai dėl viešojo sektoriaus teikiamų administracinių paslaugų biurokratizmo mažinimo: per ilgų paslaugų teikimo terminų, perteklinių procedūrų sukūrimo. Šie aspektai sukelia administracinės naštos pasekmes. Pastarųjų dešimtmečių biurokratijos ir administracinės naštos mažinimas nėra vertinamas kaip procesas su pradžia ir pabaiga, o tai suprantama, kaip nuolatinė ir nenutrūkstama reguliavimo kontrolė, kurią reikia organizuoti ir įtvirtinti (A. Kroll, 2008, p. 20).

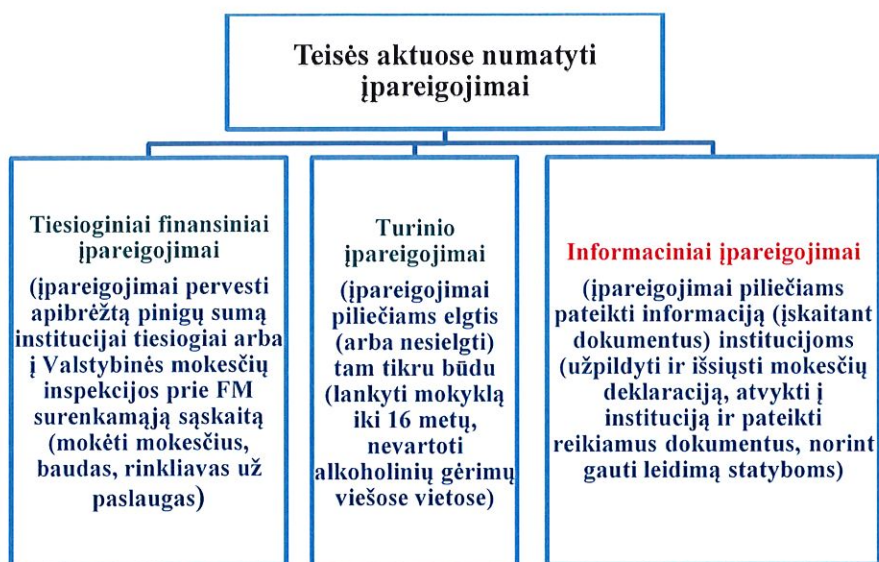

3 pav. **Biurokratizacija**
(šaltinis: sudaryta A. Kroll pagal Jann et al., 2008, p. 8)

Administracinės naštos sąvoka apibrėžta Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatyme: „administracinė našta – laiko sąnaudos ir finansinės išlaidos, kurias patiria ar gali patirti asmenys vykdydami teisės aktuose nustatytus ar teisės aktų projektuose siūlomus nustatyti informacinius įsipareigojimus.“⁶ Administracinė našta gali kilti vykdant pareigas ir pasinaudojant savo teisėmis. Teisės aktuose yra numatyti įvairaus pobūdžio įpareigojimai piliečiams. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengtame „Administracinės naštos nustatymo ir įvertinimo praktiniame

⁶ Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas, 2 str., 1 punktas.

vadove“, kalbant apie administracinės naštos sampratą minima, kad „Vieni iš jų įpareigoja piliečius elgtis tam tikru būdu arba vengti tam tikros veiklos. Kiti įpareigoja institucijoms pateikti tam tikrą informaciją apie savo elgesį, veiklą, statusą ir kt. Treti įpareigoja sumokėti už institucijų teikiamas paslaugas, sumokėti mokesčius ar vykdyti kitus finansinius įsipareigojimus“ (2011, p. 13). Informaciniai įpareigojimai – teisės aktuose nustatyti įpareigojimai piliečiams pateikti informaciją institucijoms ar įstaigoms. Galimi teisės aktais nustatyti įpareigojimai pateikti 4 pav. schemeje:

4 pav. Teisės aktuose nustatyti įpareigojimai

(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus pagal Administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodikos taikymo praktiniame vadove pateiktus duomenis, 2011, p. 13)

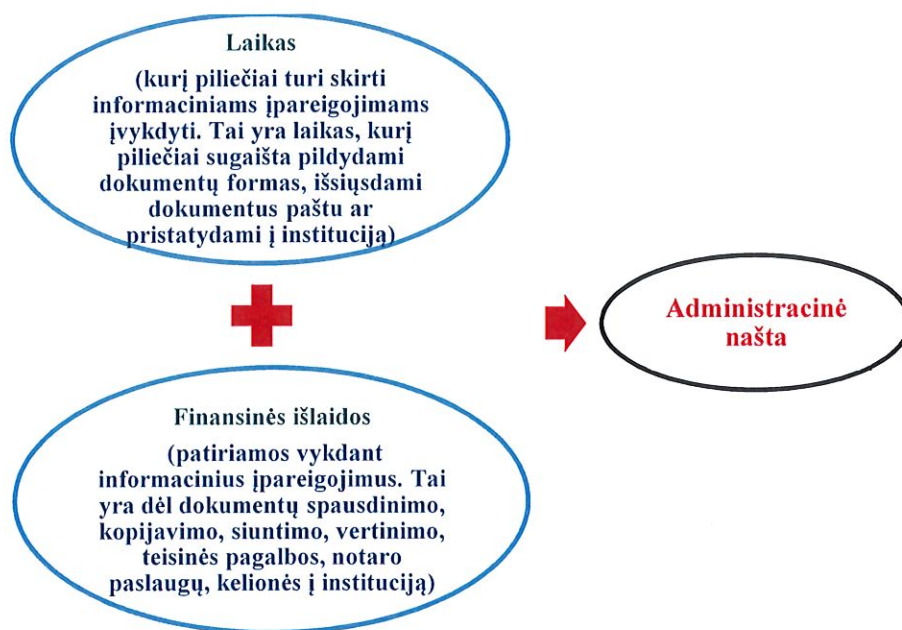
Turinio įpareigojimai ir dėl jų patiriamos prisitaikymo išlaidos bei tiesioginiai finansiniai įpareigojimai nepriskiriami prie administracinės naštos. **Administracinė našta matuojama informaciniuose įpareigojimuose ir jų vykdymo veiksmuose, kurie kiekvienas atskirai yra analizuojamas. Administracinė našta matuojama teisės aktų ar jų projektų įgyvendinime.**

Tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse yra sprendžiamos įvairios ekonominės krizės, piliečių pasitikėjimo stokos ir biurokratizmo problemos. **Lietuvos administracinės naštos mažinimo tikslas – siekti didinti piliečių pasitikėjimą valstybe ir institucijomis, nustatant, kad naujais teisės aktais negali būti sukurta neproporcinga papildoma administracinė našta.** Sprendžiant šias problemas, numatomos ir įgyvendinamos priemonės šioms problemoms spręsti. Todėl gaunami geresni veiklos rezultatai, tampa efektyvesnė organizacijų veikla, aktyvinamas piliečių dalyvavimas valdymo procesuose. Kad galima būtų efektyviai spręsti gyventojų kasdienes problemas ir tenkinti jų poreikius, svarbu įvertinti viešojo sektoriaus valdymo priemones ir su jomis surištą administracinę naštą. Moderni viešoji organizacija mažina

administracinę naštą, siekdama teikti kokybiškas, paprastas, prieinamas paslaugas, priartinant jas prie gyventojų.

Teisės aktuose numatytiems įpareigojimams vykdyti reikia skirti tam tikrą laiką, be to, būtini finansiniai ištekliai. AN priskiriamos tos piliečių laiko ir finansinės sąnaudos, kurios patiriamos vykdant informacinius įpareigojimus. AN kyla dėl informacinio pobūdžio veiklos vykdymo.

5 pav. Administracinė našta

(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus pagal Administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodikos taikymo praktiniame vadove pateiktus duomenis, 2011, p. 17)

Finansines išlaidas piliečiai dažniausiai patiria pasinaudodami trečiųjų šalių mokamomis paslaugomis: notaro paslaugas, norint įsigyti ar parduoti nekilnojamąjį turtą, mokesčių konsultanto mokamos paslaugas, pildant deklaracijas, architektų paslaugas norint gauti leidimą statyboms, dokumentų kopijavimo paslaugas. Šios išvardintos paslaugos yra priskiriamos administracinei naštai, kadangi jos patiriamos specialiam informaciniam įpareigojimui vykdyti. Tuo tarpu interneto ryšio paslaugos nepriskiriamos administracinei naštai, nes daroma prielaida, kad interneto ryšį piliečiai naudoja ir dėl kitų priežasčių.

Analizuojant Lietuvoje vykdomus procesus administracinės naštos ir biurokratizmo mažinimo srityje, pateikiami 1 lentelėje duomenys apie įvykdytus ir vykdomus Lietuvoje nacionalinius ir regioninius projektus reguliavimo ir administracinės naštos mažinimo srityje. AN vertinimas ir mažinimo priemonių nustatymas bei diegimas viešajame sektoriuje prisideda prie valstybės teisinio reguliavimo gerinimo ir daro jį patogesnę piliečiams ir verslui. O tai didina piliečių pasitikėjimą valstybės teisine sistema ir institucijomis.

1 lentelė. Lietuvos nacionalinis ir regioninis reguliavimo naštos vertinimas

(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus pagal Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos interneto svetainėje teikiamą informaciją)

Nacionalinis reguliavimas			Savivaldybių reguliavimas	
Projektas „Teisinio reguliavimo tinkamumo patikros“			Projektas „Administracinės ir kitos reguliavimo naštos verslui vertinimas ir mažinimas savivaldybėse“	
Tikslas	Pagerinti teisinį reglamentavimą ir sumažinti administracinę ir reguliavimo naštą atliekant tinkamumo patikras atskirose valstybės politikos srityse.		Tikslas	Sumažinti administracinę ir kitą reguliavimo naštą verslui savivaldybėse.
Uždaviniai	1. Atlikti tinkamumo patikras Chemijos, Gamybinių projektų vystymo ir Transporto srityse ir parengti susijusius tobulinimo pasiūlymus. 2. Skleisti gerąją reguliavimo naštos vertinimo bei tinkamumo patikrų įgyvendinimo praktiką.		Uždaviniai	1.Reguliavimo naštos verslui 5 atrinkose savivaldybėse identifikavimas ir įvertinimas. 2. Reguliavimo naštos verslui mažinimo 5 savivaldybėse pasiūlymų parengimas. 3. Mokymų organizavimas.
Numatoma projekto įgyvendinimo pabaiga	2019 m. II ketv.			Vykdoma
Bendra projekto vertė	435 000 eurų		Bendra projekto vertė	319 685,53 eurų
Įgyvendinus projekto priemones administracinė ir kita reguliavimo našta verslui sumažėtų	2,5 mln eurų		Įgyvendinus projekto priemones administracinė ir kita reguliavimo našta verslui sumažėtų	1 mln eurų
Vertintų sričių reguliavimo naštos dydis (eurais)			Vertinamos sritys	
Chemijos sritis (2018)	Gamybinio projekto vystymo sritis (2019)	Transporto sritis (2019)	Vertinama reguliavimo našta atrinktosiose 5 tiriamose savivaldybėse: Vilniaus m., Kauno m., Klaipėdos r., Druskininkų ir Visagino savivaldybės	
164 teisės aktai 228 įpareigojimai	58 teisės aktai 47 įpareigojimai	keleivinis	Peržiūrėti Vilniaus m. virš 840, Kauno m.- 420, Klaipėdos r.- 207, Druskininkų - 89 ir Visagino - 290 savivaldybės teisės aktų.	
Reguliavimo naštos dydis (eurais)			Reguliavimo naštos dydis (eurais)	
RN: 392 761 248: AN: 12 902 024 PI: 379 859 224	RN: 37 043 906: AN: 47 584 PI: 36 996 322	Nevertinta eurų išraiška	RN: 43 441 039 Vilniaus m. (33 754 799), Kauno m. (8 330 704), Klaipėdos r. (146 255), Druskininkų (641 367) ir Visagino (567 912) savivaldybės	
Pasiūlymų vertė (eurais)			Pasiūlymų vertė (eurais)	
1 445 293	11 573 026	5 085 840	Vykdoma	

Apibendrinant, EBPO Tarybos rekomendacijoje pateiktos gairės yra svarbi priemonė, norint pagerinti reguliavimo kokybę ir sumažinti bendras reguliavimo išlaidas viešajame sektoriuje. Svarbu, kad kiekviena viešoji organizacija, siekdama didžiausio klientų pasitenkinimo, turi teikti paslaugas, kuo

labiau atitinkančias klientų poreikius. Tam pasiekti būtina įvertinti administracinę naštą ir jos pokyčius, identifikuoti klientus ir palaikyti su jais kontaktą. Europos Komisija 2019 m. sausio 30 d. paskelbė pagrindinius Europos šalių tvaraus vystymosi tikslus „Darnios Europos link 2030 m“: sumažinti administracinę naštą įmonėms, kovoti su nelegalia veikla ir užtikrinti tinkamas darbo sąlygas ir poilsio laiką darbuotojams (Auf dem Weg zu einem nachhaltigen Europa bis 2030, 2019).

Apibendrinant, EBPO rekomendacija - tai pirmoji tarptautinė priemonė, skirta reguliavimo politikai ir valdymui. Tai parodo apie šios problemos svarbą ir prioritetinį požiūrį tarptautiniu lygmeniu. EBPO valstybės narės tarpusavyje dalijasi patirtimi įvairiose makroekonomikos, aplinkosaugos, švietimo, mokslo, technologijų bei inovacijų srityse. Tyrėjai savo moksliniais darbais ir įžvalgomis siekia padėti valdyti atsirandančius įvairius aplinkos iššūkius, finansų ir fiskalinės krizes bei socialinius pokyčius, sukuriant patikimas teises normas ir taip prisidedami prie visuomenės gerovės, saugios aplinkos ir augančios ekonomikos kūrimo.

3. Administracinės naštos mažinimo priemonės ir principai

Siekiant išsiaiškinti administracinės naštos mažinimo būdus institucijoje, nagrinėjamos ir diegiamos įvairios iniciatyvos:

1. Atliekamas naštos verslui vertinimas.
2. Sprendimų poveikio vertinimas.
3. Biudžeto programų vertinimas ir jų atitikties nustatytiems strateginiams tikslams vertinimas.
4. Piliečių pasitenkinimo paslaugomis matavimas.
5. Veiklos valdymo/tobulinimo, paslaugų kokybės gerinimo įrankiai („vieno langelio principas“, kokybės vadybos modeliai.) (V. Nakrošis, R. Černiūtė, 2011)

6 pav. TRSA administracinės naštos nustatymo ir įvertinimo etapai

(šaltinis: Administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodikos taikymo praktinis vadovas, 2011, p. 30)

Atliekant administracinės naštos vertinimą ir matavimą, svarbu suprasti tiriamojo įpareigojimo veiksmų procesą. Tik tada galima numatyti ir pritaikyti tinkamas administracinės naštos mažinimo

priemonės. Administracinė našta vertinama remiantis identifikuotų tikslinių grupių apklausomis, interviu, statistiniais duomenimis, vidaus dokumentų analize, konsultuojantis su atitinkamos srities ekspertais. Administracinė našta gali būti vertinama kiekybiniu ir kokybiniu požiūriais.

Institucijos valdymo procese administracinė našta gali būti mažinama sekančiomis priemonėmis:

1. Reguliavimo panaikinimas, sumažinimas, konsolidavimas arba pagerinimas.
2. Proceso supaprastinimas.
3. Institucijų keitimasis turimais duomenimis ir informacija.
4. Informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas.
5. Išsamios informacijos ir konkrečių veiksmų informaciniams įpareigojimams įvykdyti pateikimas.
6. Teisės aktų sukeltos administracinės naštos įvertinimas.
7. Teisės aktų projektų sukeltos administracinės naštos įvertinimas.
8. Europos Sąjungos teisės aktų, perkeliamų į nacionalinę teisę, administracinės naštos įvertinimas.
9. Tikslinių grupių apklausų organizavimas, siekiant nustatyti labiausiai abejotinus informacinius įsipareigojimus, kurių uždedama administracinė našta nėra didelė, tačiau jų vykdymas sudaro nepagrįstą nepatogumų (Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas). Minėtos priemonės nustatomos ir vertinamos pagal LR Vyriausybės patvirtintas metodikas.

Taikant administracinės naštos mažinimo priemones, vadovaujamosi sekančiais principais:

1. Siekiama sumažinti reikalaujamų ataskaitų teikimo dažnumą iki minimalaus lygio ir suvienodinti skirtingų susijusių teisės aktų ataskaitų teikimo dažnumą.
2. Patikrinti, ar tas pats informacinis įpareigojimas teikti informaciją nėra nustatytas kelis kartus skirtinguose teisės aktuose.
3. Turi būti siekiama ataskaitų teikimo elektroniniu būdu ir internetu vietoj spausdintos informacijos rinkimo.
4. Turi būti įvertinta galimybė nustatyti informacinių įpareigojimų vykdymo išimtis smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams.
5. Turi būti įvertinta galimybė pakeisti visiems verslo subjektams tam tikrame sektoriuje taikomus reikalavimus teikti informaciją rizika pagrįstu požiūriu, t. y. nustatyti reikalavimus teikti informaciją tiems verslo subjektams, kurie vykdo didžiausią riziką keliančią veiklą.
6. Turi būti sumažinti arba pašalinti reikalavimai teikti informaciją, jeigu šie reikalavimai yra susiję su esminiais reikalavimais, kurių buvo atsisakyta arba kurie buvo pakeisti.
7. Siekti sumažinti laiko sąnaudas pildant įvairius duomenų ir informacijos pateikimo dokumentus, t. y. siekiama šių dokumentų pildymo aiškumo ir konkretumo.
8. Siekiama nereikalingų ataskaitų, patikrinimų, duomenų ir informacijos reikalavimų panaikinimo.

Vykdamas teisės aktuose numatytus informacinius įpareigojimus, verslas ir piliečiai patiria administracinės naštos finansines išlaidas. Tai gali vykti teikiant informaciją valstybės institucijoms apie vykdomą veiklą, pildant sudėtingas formas, kurių pildymui sugaištamas papildomas laikas, kaupiant ir saugant tam tikrus duomenis. Viešajame administravime siekiama, kad valstybės institucijos taikytų vieno langelio principą ir skatintų tarnybinį bendradarbiavimą, kas leistų neprašyti verslo ir privačių asmenų teikti informaciją, kurią gali gauti iš savo struktūrinių padalinių ar pavaldžių subjektų. Verslui tai yra administracinė našta, kuri trukdo ekonominiam aktyvumui ir reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių.

Kalbant apie elektronines paslaugas, svarbu paminėti, atliktus tyrimus, nagrinėjant įvedamų elektroninių paslaugų institucijoje įtaką administracinės naštos vertinimui. Pagal Rowey (2011), daugelis e-valdžios iniciatyvų yra kompromisiniai ir didinantys vyriausybės išlaidas, tačiau jos mažina privataus sektoriaus sąnaudas. Jis siūlo mažinti administracinę naštą e-valdžios paslaugomis suinteresuotųjų šalių naudai, o elektroninė valdžia apibrėžiama „kaip visi duomenys, komunikacijos ir operacijų apdorojimo veikla, susijusi su vyriausybės užduotimis ir atsakomybe“ (van Dijk, 2006). Po mokslinių įžvalgų, EBPO inicijavo mažinti administracinę naštą tokiomis priemonėmis: centralizuoti vyriausybiniams portalai interneto svetainės, sukurtos internetinės formos, įstatymų, teisės aktų, administracinių reglamentų internetinių duomenų bazės, elektroninis įmonių duomenų perdavimas valdžios institucijoms bei e-viešieji pirkimai (Bonney, 2003). Sukurtų informacinių technologijų pagrindu siekiama tobulinti sprendimų priėmimą, paslaugų kokybę, sutrumpinti aptarnavimo laiką, taip sutrumpinamas verslui ir privatiems interesantams paieškos laikas, nereikia fiziškai gaišti laiko atvykstant į instituciją. Be to, pašalinamos įmonėms popieriaus tvarkymo išlaidos, trumpinamas skirtas laikas paieškoms, susumuojant kartais. Pranešimų perdavimo iš popieriaus į laikmeną pasikeitimas į skaitmeninį formatą sumažina popieriaus tvarkymo išlaidas, pagreitina pranešimo siuntimo laiką ir standartizuoja sąsajas ir pranešimų struktūras bei formatą. Gauti teigiami rezultatai buvo viena pagrindinių temų elektroninių duomenų mainų sistemų tyrimų srityje (Bergeron, Raymond, 1997; Boonstra, De Vries, 2005; Elgara, Falaleeva ir Saunders, 2005; Henriksen, 2002; Makipaa, 2006; Jaunas, Houstonas ir Kelly Rainer, 2000).

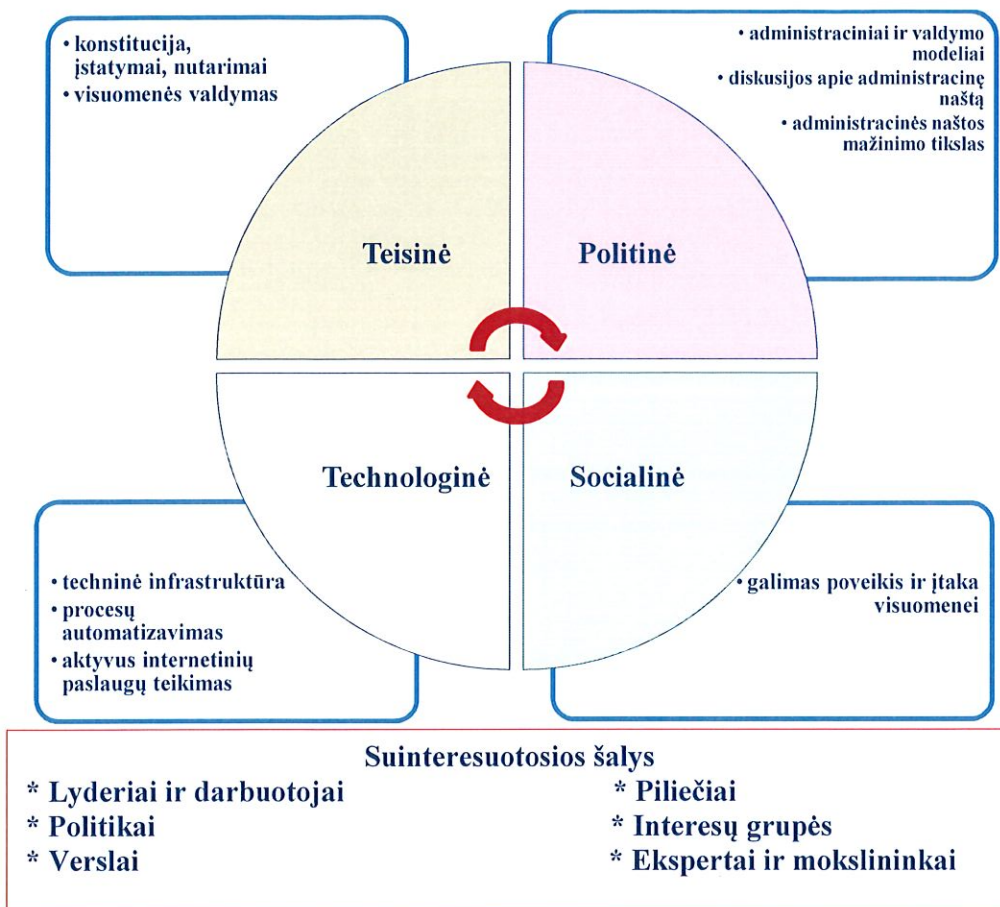
2014 metais Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriame įtvirtino administracinės naštos mažinimo tikslus. Šiame nutarime nustatyta, kad **bendras administracinės naštos, lygis per kalendorinius metus turi išlikti nepakitęs arba mažėti**. Apibendrinus galima teigti, kad administracinės naštos nustatymas ir jos kasmetinis vertinimas, leidžia išvengti papildomų administracinių išlaidų tiek gyventojams, tiek verslui ir pačioms valstybės institucijoms. Administracinės naštos identifikavimas ir matavimas prisideda prie administracinės naštos sukeliamų sąnaudų valdymo bei jų mažinimo. Savivaldybės administracija sukūrus savo kokybės valdymo priemonę: administracinės naštos identifikavimo ir mažinimo subalansuotų rodiklių tyrimo modelį, gali pati nusistatyti tobulintinas institucijos strategijos valdymo sritis ir gauti SRS taikymo rezultatus. Identifikavus administracinės naštos procesus,

SRS susies su bendra organizacijos misija ir strategija bei pavers juos į konkrečius, išmatuojamus rodiklius. Tuo pačiu ši kokybės valdymo priemonė padės įvertinti institucijos gerovę ir suteiks galimybes sklandžiau siekti pagrindinių institucijos tikslų - efektyviai organizuoti darbą, kad būtų tinkamai įgyvendinamos funkcijos ir vykdomi prisiimti įsipareigojimai.

4. Administracinės naštos vertinimo modelis ir SRS perspektyvų požiūrio sukūrimo galimybės

Atliktuose tyrimuose administracinės naštos mažinimo srityje taikomas koncepcinis modelis, kurį sudaro keturios pagrindinės makro-dimensijos: teisinė, politinė, socialinė ir technologinė. Kiekviena dimensija paaikškina pagrindines sritis, darančias įtaką administracinės naštos procesams, pasirinkimams ir rezultatams. 7 paveiksle, matyti, kad teisinę dimensiją sudaro konstitucija, įstatymai ir vyriausybės nuostatai, kurie visi kartu formuoja visuomenės valdymo procesą. Teisinis aspektas paprastai formuoja administracinės naštos mažinimo įgyvendinimo būdą. Politinis aspektas apima administracinius ir valdymo modelius, diskusijas apie administracinės naštos mažinimą ir koku tikslu jis įgyvendinamas. Socialinis aspektas apima galimą poveikį visuomenei. Technologinis aspektas apima tokias problemas: ar yra tinkamos palaikomosios techninės infrastruktūros ir ar pagrįstos vykdomos administracinės naštos mažinimo iniciatyvomis, jų prieinamumo organizavimas (pavyzdžiui, procesų automatizavimas institucijoje, skaitmeninimas pagal nutylėjimą, vieno langelio principas, internetinės apskaitos sistemos, informacija internete, aktyvus internetinių paslaugų teikimas). Kokybinės, tiriamosios ir atvejo analizės metodikos derinys leidžia koncepcine sistema paremti dabartinę atskiro atvejo analizę, administracinės naštos mažinimo kontekste, ir planuojamą skirtingų atvejų palyginimą (Nielsen, M. M., Carvalho, N. R., Veiga, L. G., Barbosa, L. S., 2017).

Kadangi administracinės naštos mažinimas veikia tam tikram kontekste, o kontekstas gali skirtis, reikia iš naujo apibrėžti būdus, kaip vyriausybės ir valdžios institucijos kovoja su biurokratija ir administracine našta. Tai apima skirtingus valdžios lygius ir didėjantį nevalstybinių subjektų bei mišrių pilietinių tinklų, judėjimų svarbą. Tokiomis aplinkybėmis vyriausybės agentūros visais lygmenimis labiau nei bet kada laikomos sutelktomis į viešąsias paslaugas ir vertinamos, atsižvelgiant į jų galimybes teikti geresnes, asmeniškėnes ir pridėtinę vertę kuriančias paslaugas. Tai ypač pabrėžia administracinės naštos mažinimo potencialą viešojo sektoriaus inovacijose ir transformacijose, siekiant pašalinti pagrindinius trūkumus ir spragas. Pažymėtina, kad kokybės vadybos modeliai ir sistemos „gali tobulinti ne tik viešųjų paslaugų kokybę, bet ir visos organizacijos procesus, įskaitant darbuotojus, vadovybę, išteklius bei patenkinti vartotojų poreikius“ (Patapas, Žilionytė, 2016).

7 pav. **Administracinės naštos aplinkos dimensijos – koncepcinis modelis**

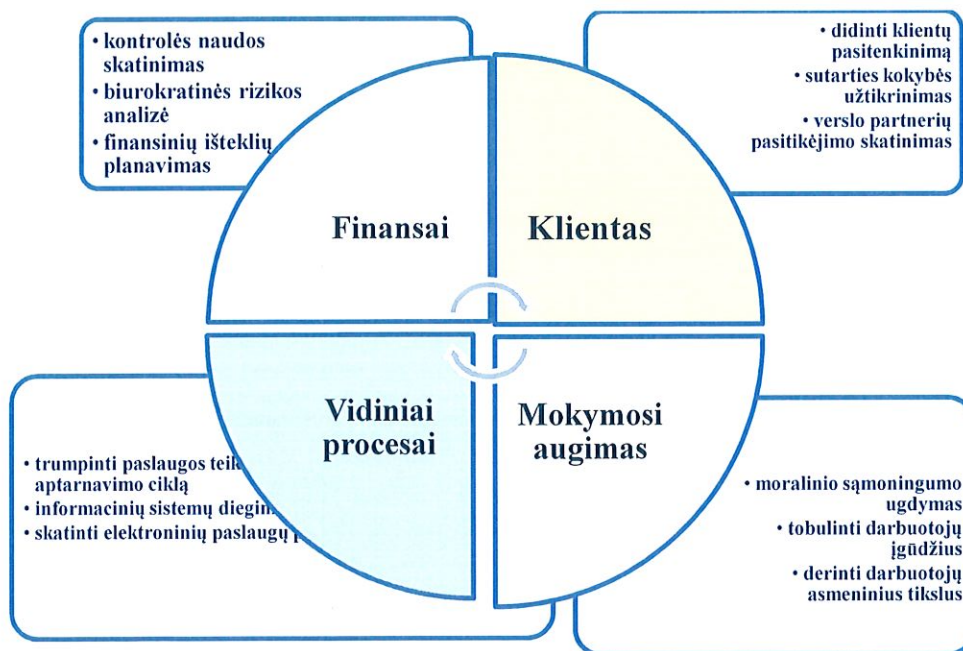
(šaltinis: Nielsen, M. M., Carvalho, N. R., Veiga, L. G., Barbosa, L. S., 2017)

ANM vertinimo kriterijai, išnagrinėti atsižvelgiant į SRS (kokybės vadybos priemonė) perspektyvas: įdiegus teikiamų viešųjų paslaugų organizacijoje kokybės vertinimą administracinės naštos mažinimo kontekste. Mokslininkai teigia, kad SRS valdymo sistema išsiskiria tuo, kad organizacijos darbuotojų kasdieniai veiksmai yra derinami su strateginiais planais, pats organizacijos valdymas grindžiamas ne tik ekonominiais – finansiniais rodikliais, bet ir klientų, procesų gerinimo ir žmogiškųjų išteklių tobulinimo grupių rodikliais. Mokslininkai išskiria tai, kaip pranašumą šios sistemos. Valdyti galima tai, ką galima išmatuoti ir paversti rodikliais. SRS integravimas į organizacijos valdymo procesus, sukuria palankias prielaidas organizacijos tikslams, numatomiems rodikliams, veiksmų planams pasiekti.

Analizuojant SRS teorinius aspektus, manoma, kad ši sistema būtų tinkama administracinės naštos sukeliams išlaidoms identifikuoti, vertinti ir matuoti, nes ji buvo sukurta ir taikyta vertinti organizacijų veiklos efektyvumą. Įmonių veiklos efektyvumo rodiklis yra tiesiogiai susietas su patiriamų veiklos išlaidų rodikliu. Nagrinėjant literatūrą autoriai akcentuoja apie SRS tai, kad diegimas atliekamas, nagrinėjant strategiją keturių perspektyvų požiūriu, siekiant tinkamai priskirti ir įvertinti priemones tikslams pasiekti. Be to, svarbu sugretinti ir paminėti organizacijos veiklos efektyvumo gerinimo aspektą, kadangi šis rodiklis

tiesiogiai siejasi su administracinės naštos mažinimu organizacijoje. Siektina integruoti į institucijos veiklos vertinimą SRS, kuri prisidėtų prie administracinės naštos sukeltų sąnaudų valdymo bei jų mažinimo. Organizacija sudarius savo subalansuotų rodiklių tyrimo modelį, gali pati nusistatyti tobulintinas institucijos strategijos valdymo sritis ir gauti SRS taikymo rezultatus. Identifikuotus administracinės naštos procesus, SRS susies su bendra organizacijos misija ir strategija bei pavers į konkrečius, išmatuojamus rodiklius. Tuo pačiu ši kokybės valdymo priemonė tikimasi, kad padės įvertinti institucijos gerovę ir suteiks galimybes sklandžiau siekti pagrindinių institucijos tikslų - efektyviai organizuoti darbą, kad būtų tinkamai įgyvendinamos funkcijos ir vykdomi prisiimti įsipareigojimai.

Mokslinių darbų peržiūros metu nagrinėta, kokie viešųjų paslaugų tyrimuose dažniausiai naudojami vertinimo rodikliai. Tuo tikslu sudaromi strategijos žemėlapiai. Kiekvienas SRS komponentas sujungtas, kad sudarytų daugiakampį elementą – instrumentą, vadinamą strategijos žemėlapiu, kuris naudojamas administracinės naštos mažinimui vertinti.

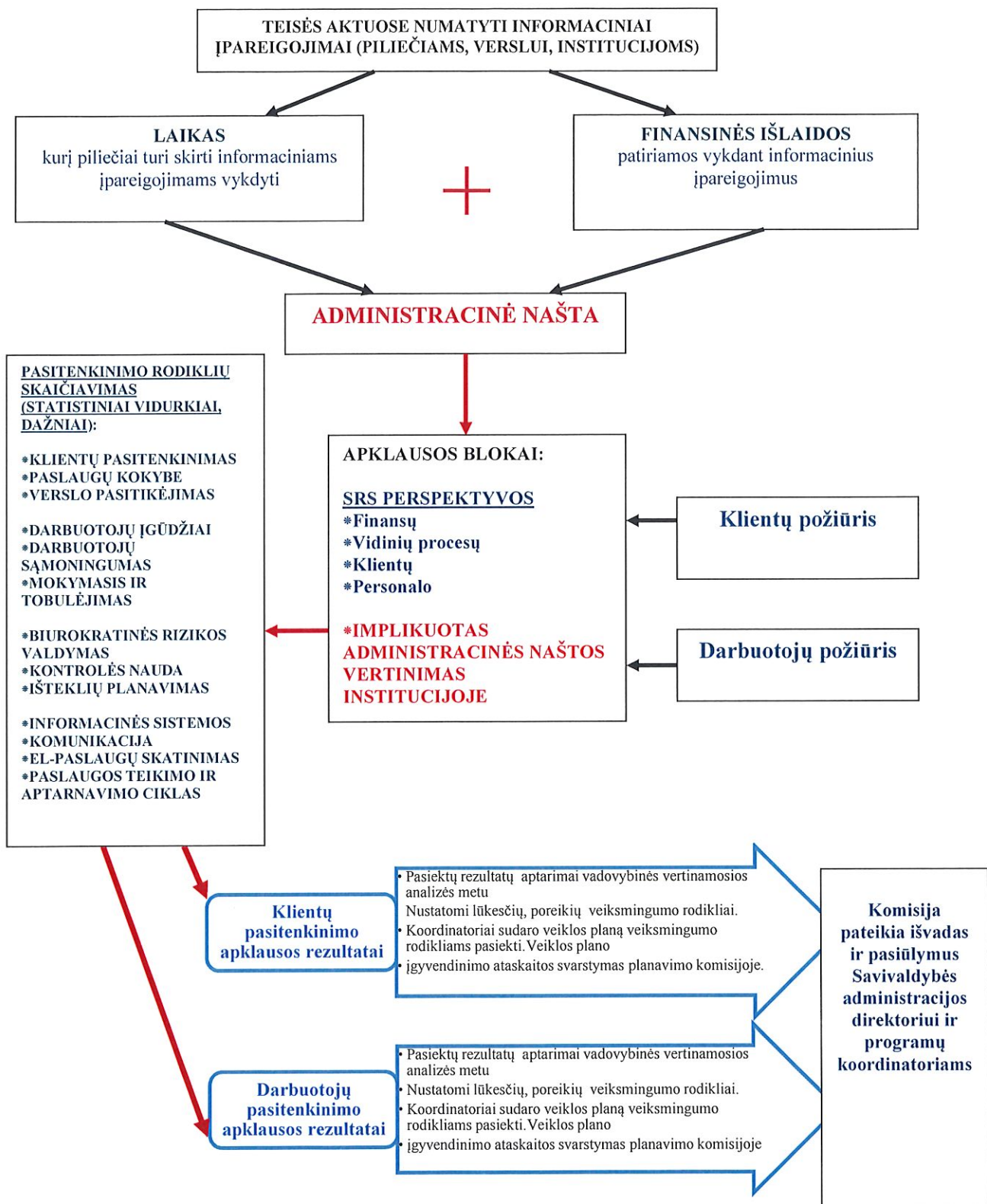
8 pav. SRS pagrįstas strategijos žemėlapis skirtas administracinės naštos mažinimui

(šaltinis: parengtas adaptuojant pagal Chih – Hao, Kuen-Cgang Lee, 2020)

8 pav. sudarytas SRS 4 perspektyvomis pagrįstas strategijos žemėlapis, skirtas administracinės naštos mažinimui, empirinio tyrimo modelis.

Po aprašytų mokslinių įžvalgų, sudarytas integruotas administracinės naštos mažinimo savivaldybėje SRS perspektyvomis pagrįstas modelis (9 pav.).

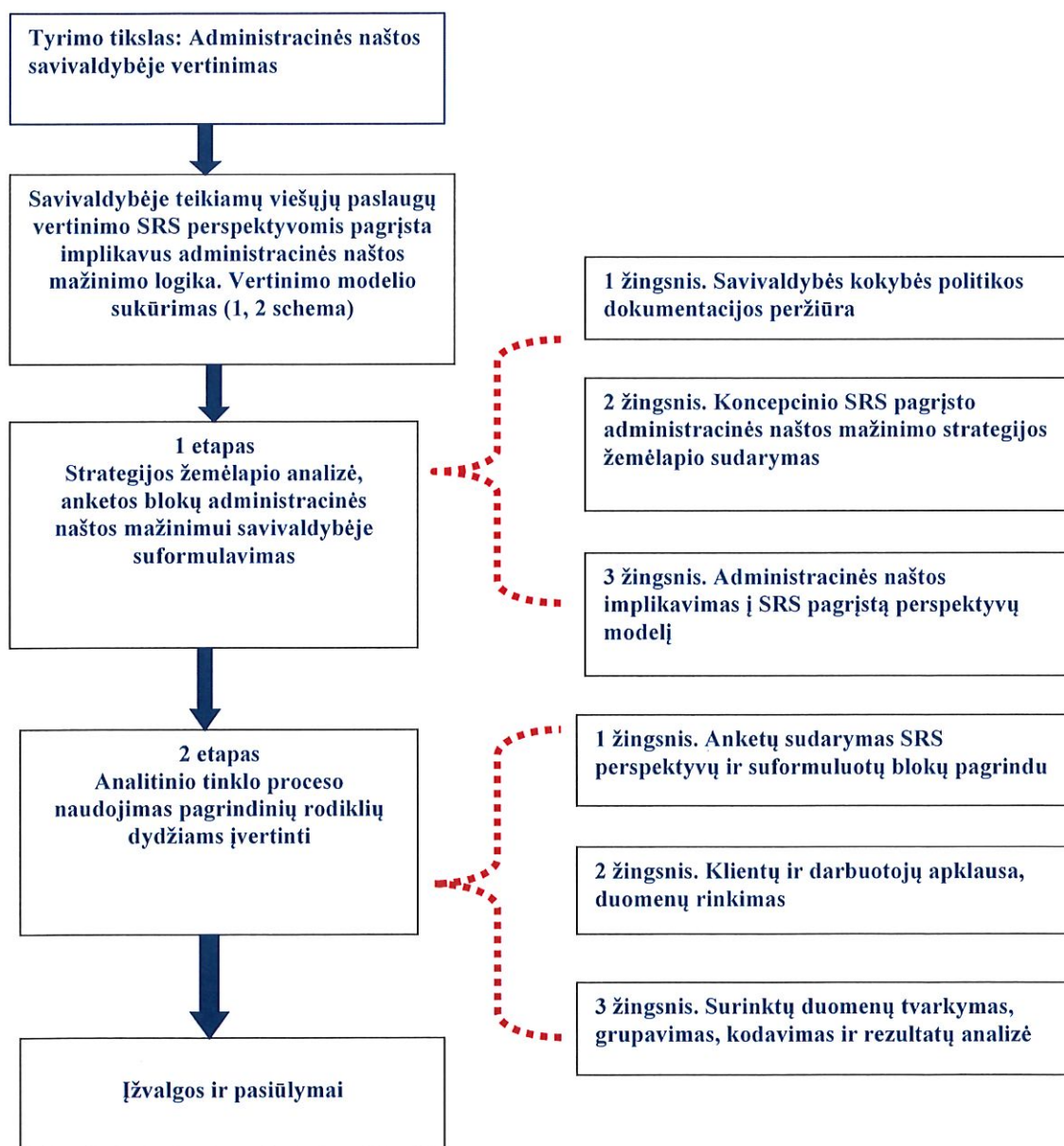

9 pav. Subalansuotų rodiklių sistemos perspektyvomis pagrįstas integruotas administracinės naštos vertinimo (mažinimo) savivaldybėje modelis
(šaltinis: sudarytas vidaus auditoriaus)

Siūloma subalansuotų rodiklių sistemos metodiką susieti su savivaldybės administracinės naštos vertinimu pagal subalansuotų rodiklių sistemos kaip priežasties – pasekmės metodiką: vertinamos atskiros institucijos veiklos sritys 4 perspektyvų požiūriu ir įvedami priežasties – pasekmės ryšiai, kaip pasekmė - administracinės naštos mažinimas savivaldybėje.

4. Administracinės naštos mažinimo savivaldybėje vertinimo metodologija

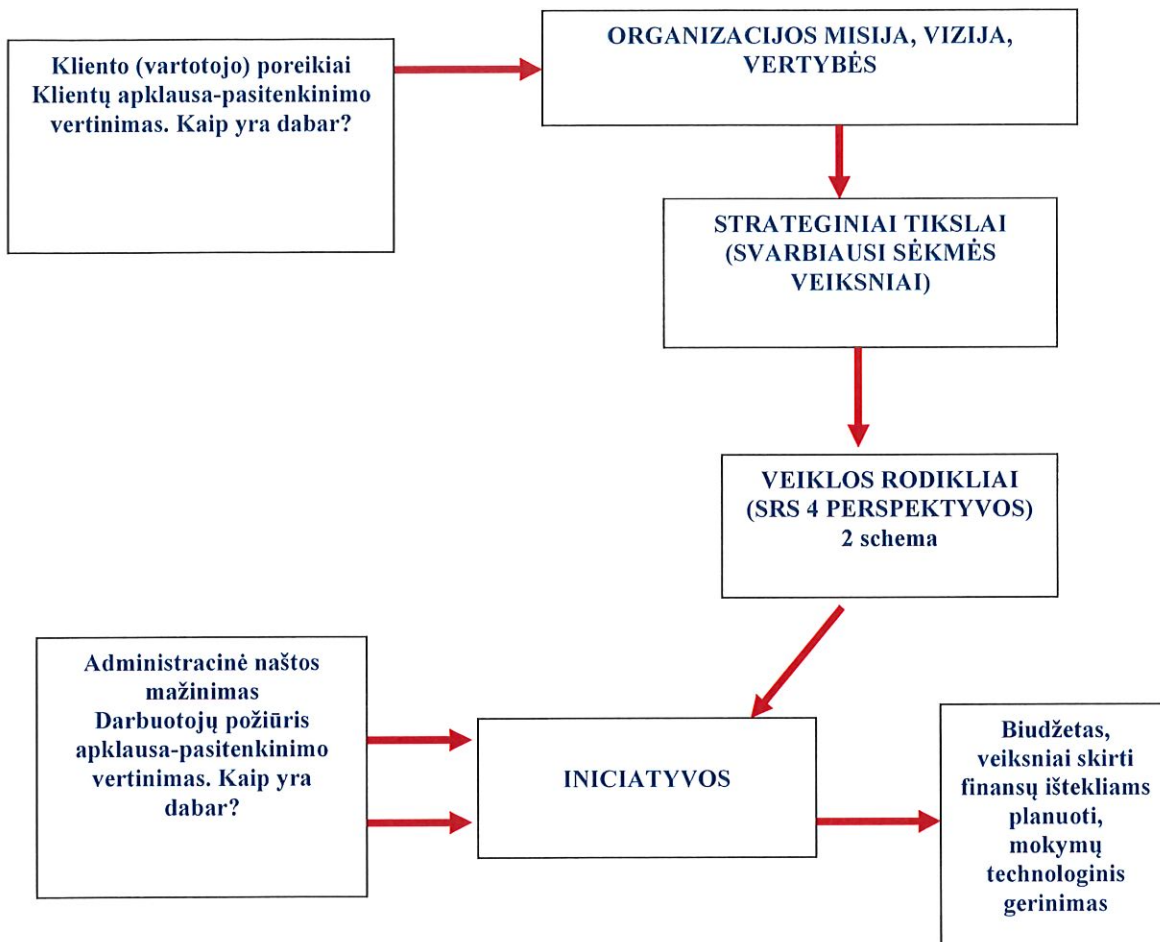
Išnagrinėjus viešojo administravimo paslaugų procesus savivaldybėje visų SRS perspektyvų požiūriu, sudaryta administracinės naštos mažinimo subalansuotų rodiklių sistemos pagrindu tyrimo struktūrinė schema administracinės naštos vertinimu.

10 pav. Administracinės naštos mažinimo subalansuotų rodiklių sistemos pagrindu tyrimo struktūrinė schema, skirta vertinti administracinę naštą

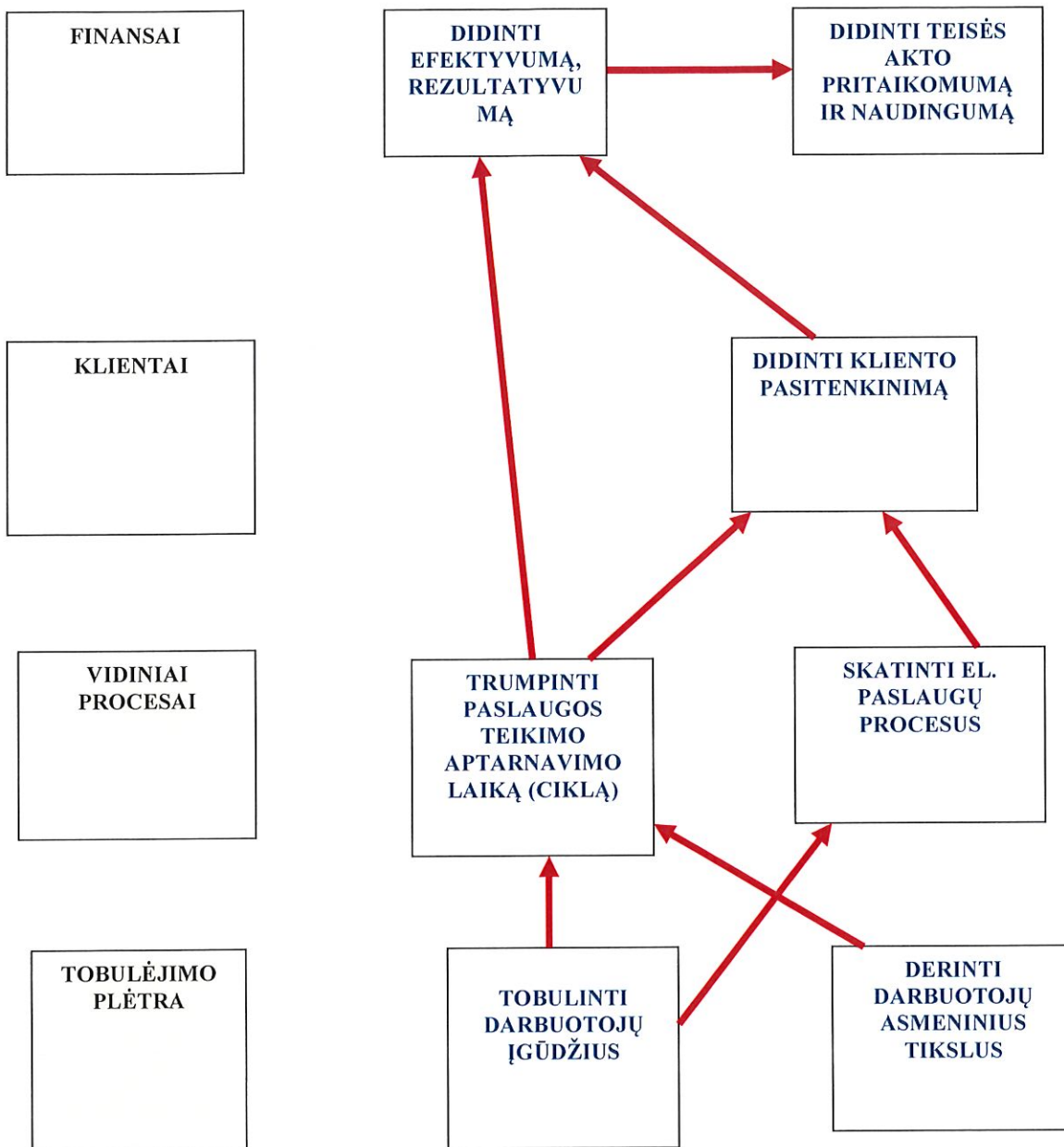
(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus)

Šios kokybės valdymo priemonės dėka bus identifikuoti procesai, kuriuose atsiranda administracinė našta. Be to, organizacijos darbuotojai bus supažindinti bei įtraukti į savivaldybės strateginį planavimą ir identifikuotų problemų sprendimų planavimą. Taip tikimasi skatinti bendradarbiavimą ir komunikaciją tarp padalinių.

11 pav. (1 schema) TRSA SRS organizacijoje veikimo logika ir administracinė našta teikiant viešąsias paslaugas

(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus)

12 pav. (2 schema) TRSA SRS 4 perspektyvų veiklos rodikliai (2 schema)
(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus)

Atliekant administracinės naštos vertinimus SRS perspektyvų požiūriu, tikimasi kad tai sudarys galimybę tinkamai planuoti ir matuoti administracinės naštos mažinimo rodiklius. Be to, atliekant šiuos periodinius vertinimus, susikurs visapusė, nenutrūkstama ir kasdienė procesų kontrolė ir stebėseną. Manoma, kad visa tai galėtų prisidėti prie administracinės naštos mažinimo ir veiklos procesų efektyvinimo Savivaldybės administracijoje.

III. Pastebėjimai. Išvados.

TRS Administracinės naštos mažinimo priemonių plane 2015-2020 metams numatytos administracinės naštos mažinimo sritys, kuriose bus vykdoma analizė ir atliekami pakeitimai (13 pav.):

**1. Kuo mažesnėmis
sąnaudomis bei
finansinėmis išlaidomis
pasiekti teisės aktuose
numatytą tikslą**

ANM

**3. Administracinės
naštos mažinimo
priemonių
vykdymo kontrolė
ir viešinimas**

**2. Administracinės
naštos mažinimo
stebėseną,
prevenciją ir
viešumas**

13 pav. Trakų rajono savivaldybės administracijos administracinės naštos mažinimo priemonių plano 2015 – 2025 metams struktūra

Atrinktose srityse numatytos priemonės, jų vertinimo kriterijai, vykdymo terminai, siektinos reikšmės, atsakingi vykdytojai. Atrinktų priemonių tikslas - peržiūrėti TRS teisės aktus, viešųjų paslaugų vartotojų aptarnavimo procesus ir sumažinti administracinę naštą ūkio subjektams, piliečiams ir kitiems fiziniams asmenims. TRSA plane numatyta ANM stebėseną, prevenciją, priemonių vykdymo kontrolė.

Vidaus audito tarnyba atliko TRSA administracinės naštos mažinimo plane numatytų priemonių analizę, įvertino jų atitiktį administracinės naštos mažinimo teisės aktų ir administracinės naštos nustatymo ir įvertinimo metodikų reikalavimams.

2 lentelė. TRSA administracinės naštos mažinimo priemonių plano 2015-2025 metams vertinimas
(šaltinis: sudaryta vidaus auditoriaus)

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Vertinimo kriterijus	Atitiktis ANM įstatymo ⁷ ir AN ūkio subjektams nustatymo metodikos ⁸ ir AN piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodikos ⁹ nuostatomis
1.	Kuo mažesnėmis sąnaudomis bei finansinėmis išlaidomis pasiekti teisės aktuose numatytą tikslą		
1.1.	Įvertinti teisės aktų projektų sukeltą administracinę naštą	Įvertintų teisės aktų (tarybos sprendimų, įsakymų) projektų skaičius	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“; 3 str. 6 punktas „teisės aktų sukeltos administracinės naštos įvertinimas“; 3 str. 7 punktas „teisės aktų projektų sukeltos administracinės naštos vertinimas“. Kiekybinis administracinės naštos vertinimas. Taikomas standartinis sąnaudų modelis atitinka teisės aktų ir teisės aktų projektų sukeltamai administracinei naštai vertinimo metodą.
1.2.	Siekti, kad rengiami dokumentai (siunčiami raštai, Savivaldybės mero potvarkių, tarybos sprendimų, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymų projektai, sutartys, ataskaitos ir kt.) būtų derinami ir vizuojami elektronine forma dokumentų valdymo sistemoje	Dokumentų, vizuojamų ir derinamų elektroniniu būdu, kiekis procentais	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Administracinė našta mažinama, mažinant laiko ir finansines išlaidas. Matuojamas laikas, skiriamas informaciniam įpareigojimui vykdyti: kiek laiko sugaištama pildant dokumentų formas. Finansinių išlaidų mažinimas dėl dokumentų spausdinimo, kopijavimo, siuntimo, vertimo, teisinės pagalbos, trunkančios kelionės į Administraciją.
1.3.	Siekti, kad būtų atnaujinami administracinių paslaugų teikimo aprašymai	Atnaujintų paslaugų aprašymų skaičius	ANM įstatymo 3 str. 5 punktas „išsamios informacijos ir konkrečių veiksmų informaciniams įpareigojimams įvykdyti pateikimas“. Šios priemonės taikymas atitinka ANM nustatymo metodiką: siekiama sudaryti galimybę informaciją gauti internetu.
1.4.	Skatinti interesantus paslaugas užsisakyti ne atvykus į Savivaldybę, o elektroniniu būdu.	Elektroniniu būdu užsakomų paslaugų skaičius	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. TRSA taupys piliečių, kitų asmenų ir ūkio subjektų laiką, supaprastins dokumentų pateikimo formas, reikalaus pateikti mažiau popierinių dokumentų ir

⁷ Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas.

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimas Nr. 4 Dėl administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodikos patvirtinimo (suvestinė redakcija nuo 2014-07-26).

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimas Nr. 213 Dėl administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodikos patvirtinimo.

Administracinės naštos mažinimo priemonių
plano 2015-2020 metams vertinimas

			informacijos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.5.	Parengti arba modifikuoti (reikalui esant) visų administracinių paslaugų elektronines prašymų formas ir užtikrinti jų viešą prieinamumą Paskelbtos prašymų formos interneto svetainėje 10 vnt. Parengta ir paskelbta 37 administracinių paslaugų elektroninės prašymų formos.	Paskelbtų prašymų formos interneto svetainėje vnt. Parengtų ir paskelbtų administracinių paslaugų elektroninės prašymų formų vnt.	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Įgyvendinus priemonę bus sumažinta administracinė našta piliečiams, kitiems asmenims ir ūkio subjektams TRSA. Atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.6.	Išanalizuoti galimybes sukurti naujas bendradarbiavimo lygiu teikiamas elektronines paslaugas, kad asmenims nereikėtų pristatyti papildomų dokumentų iš įstaigų ir savivaldybės administracijos darbuotojams nereikėtų teisės aktais nustatytus paklausimus teikti raštu kitoms institucijoms	Sudaryta bendradarbiavimo sutartis ar gauti prieigos duomenys	ANM įstatymo 3 str. 3 punktas „institucijų keitimasis turimais duomenimis ir informacija“. Įgyvendinus priemonę bus sumažinta administracinė našta piliečiams, kitiems asmenims ir ūkio subjektams TRSA. Atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.7.	Informacinių technologijų diegimas ir tobulinimas sveikatos priežiūros įstaigose; e-sveikatos priemonių plėtra sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose	Įstaigų, kuriose įdiegtos ir patobulintos informacinės technologijos, e-sveikatos priemonės, skaičius	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Įgyvendinus priemonę bus sumažinta administracinė našta piliečiams, kitiems asmenims ir ūkio subjektams TRSA. Atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.8.	E-mokyklos koncepcijos įgyvendinimas	Švietimo įstaigų, kuriose teikiamos e-ugdymo paslaugos, skaičius; įdiegti e-mokinio autobuso bilietai ir vykdoma pervežamų mokinių apskaita; įdiegtos e-saugumo sistemos; vykdomas centralizuotas priėmimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigas	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. TRSA taupys piliečių laiką, supaprastins dokumentų pateikimo formas, reikalaus pateikti mažiau popierinių dokumentų ir informacijos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.9.	Plėsti e-paslaugas žmonėms su negalia	Įgyvendintų e-projektų, skirtų žmonėms su negalia, skaičius; viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų 23 interneto svetainių, pritaikytų žmonėms su negalia, skaičius	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. TRSA didins viešųjų paslaugų pasiekiamumą, taupys piliečių laiką, supaprastins dokumentų pateikimo formas, reikalaus pateikti mažiau popierinių dokumentų ir informacijos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.10.	Licencijas, leidimus ir pažymas išduoti per optimaliai trumpiausią laiką, nelaukiant, kol sueis įstatymo nustatytas terminas	Trumpesnis licencijų, leidimų ir pažymų išdavimo terminas	ANM įstatymo 3 str. 2 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Administracinė našta mažinama,

Administracinės naštos mažinimo priemonių
plano 2015-2020 metams vertinimas

			mažinant laiko ir finansines išlaidas. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.11.	Plėtojant ir informuojant asmenis apie e. paslaugų teikimą, dokumentų teikimą e. priemonėmis, įsigyti ir patalpinti interneto svetainėje video informaciją apie e. paslaugų užsakymą	1 informacija	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „proceso supaprastinimas vykdant teisės aktuose nustatytus informacinius įpareigojimus“. Taupomas piliečių ir kitų asmenų laikas, gerinamas informacijos pasiekiamumas. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.12.	Dokumentų valdymo sistemos DocLogix serveriui išplėsti virtualių serverių duomenų talpyklos talpą	Vnt.	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Mažinamos AN sąnaudos: laiko ir finansinės išlaidos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.13.	Skatinti savivaldybei pavaldžias įstaigas naudotis elektroninėmis DVS sistemomis ir kitomis elektroninėmis sistemomis	Savivaldybei pavaldžių įstaigų, besinaudojančių elektroninėmis sistemomis, skaičius	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Mažinamos AN sąnaudos: laiko ir finansinės išlaidos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.14.	Plėtoti keitimosi elektroniniais dokumentais, tarp savivaldos ir kitų institucijų, sistema	Išplėtotą 1 keitimosi elektroniniais dokumentais, tarp savivaldos ir kitų institucijų, sistema	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“; str. 3 punktas „institucijų keitimasis turimais duomenimis ir informacija“. Skatinamas tarp institucijų bendravimas, mažinamos laiko ir finansinės išlaidos. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
1.15.	Plėsti elektroninės demokratijos priemonių skaičių	1 nauja elektroninės demokratijos priemonė	ANM įstatymo 3 str. 4 punktas „informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas“. Skatina informacijos prieinamumą piliečiams ir kitiems asmenims. Priemonė atitinka ANM nustatymo metodikos nuostatas.
2.	Administracinės naštos mažinimo stebėseną, prevenciją ir viešumą		Numatytos priemonės atitinka ANM įstatymo 6, 7 str. nuostatą, kad TRS bendruomenei nurodo ir įvertina praėjusio ataskaitinio laikotarpio ANM priemonių vykdymo rezultatus.
3.	Administracinės naštos mažinimo priemonių vykdymo kontrolė ir viešinimas		Numatytos priemonės atitinka ANM įstatymo 6, 7 str. nuostatą, kad TRS bendruomenei nurodo ir įvertina praėjusio ataskaitinio laikotarpio ANM priemonių vykdymo rezultatus.

Atliekant pirminį ir pakartotinį administracinės naštos vertinimą TRSA, galima vykdyti stebėseną, kaip kinta administracinės naštos dydis tam tikrose srityse ir kaip efektyviai veikia administracinės naštos mažinimo priemonės. Gauti ANM priemonių vykdymo rezultatai leis nustatyti patiriamas sąnaudas bei

kurioje srityje yra didžiausia ANM pažanga. TRSA administracinės naštos mažinimo priemonių planas 2015-2025 metams atitinka teisės aktų reikalavimus ir yra svarbus dėl sekančių priežasčių:

1. Leidžia objektyviai nustatyti teisės aktų sukeltą administracinės naštos dydį, o tai identifikuoja veikimo sritį, kur būtina siekti administracinės naštos mažinimo.
2. Atlikus bazinį (pirminį) ir pakartotinį administracinės naštos vertinimą bus galima stebėti, nagrinėti ir atlikti palyginimus gautų administracinės naštos dydžių ir įvertinti kaip efektyviai veikia administracinės naštos mažinimo priemonės.
3. Vertinant teisės aktų projektų sukeltą administracinę naštą bus galima vykdyti stebėseną, kiek priimami nauji teisės aktai ar pakeitimai sukeltų papildomos naštos piliečiams ir verslui. Tai prisidės prie teisės aktų projektų alternatyvų kūrimo ir kontroliuos administracinės naštos didėjimą teisės aktų projektų rengime.

Apibendrinus, Savivaldybės administracijos uždavinys – įgyvendinti teisės aktuose numatytas funkcijas, užtikrinti nuolatinį ir tinkamą administracinių ir viešųjų paslaugų teikimą. Savivaldybės administracija savo paskirtį turi užtikrinti per efektyviai veikiančius struktūrinius padalinius, kuriems aiškiai nustatytos funkcijos, apibrėžti sprendimų priėmimo, atskaitomybės, kontrolės mechanizmai. ANM įstatyme numatytos konkrečios ANM priemonės, kurios prisideda prie viešųjų paslaugų kokybės gerinimo ir tuo pačiu identifikuoja AN institucijoje.

Išvada. TRSA administracinės naštos mažinimo priemonių plane numatytos priemonės atitinka teisės aktų ir patvirtintų metodikų dėl ANM metodikų nuostatas. Manoma, kad ANM įstatyme „Tikslinių grupių apklausų organizavimas siekiant nustatyti labiausiai abejotinus informacinius įpareigojimus, kurių uždedama administracinė našta nėra didelė, tačiau jų vykdymas sudaro nepagrįstą nepatogumų“¹⁰ patvirtinta priemonės vykdymas prisidėtų prie AN identifikavimo savivaldybėje. Kasmetinis Administracinės naštos mažinimo priemonių plano vykdymas gerins Administracijos teisinį reguliavimą ir teikiamų administracinių ir viešųjų paslaugų piliečiams, kitiems asmenims ir verslui kokybę. Gautų ANM lyginamieji vertinimo rezultatai leis stebėti ir kontroliuoti administracinės naštos dydžius Savivaldybės administracijos veiklos procesuose. Vykdamas administracinės naštos mažinimo planą 2015-2025 metams, TRSA formuojama prielaida ir tikimasi, kad taip „valdant administracinę naštą ir neleidžiant augti jos sukeliams laiko ir finansinėms sąnaudoms, gerės gyventojams ir verslui teikiamų paslaugų kokybė ir jų viešasis administravimas“ ir siekiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės numatyto tikslo, kad „bendras administracinės naštos lygis per kalendorius metus turi išlikti nepakitęs arba mažėti“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymo, 3 straipsnio, 9 punktas.

IV. Rekomendacijos

Trakų rajono savivaldybės administracijai, siekiant palyginti teisės aktų sukeltamos administracinės naštos, taip pat jų projektų ar administracinės naštos dydį prieš ir po ją mažinančių priemonių įgyvendinimo, užtikrinti, kad administracinė našta būtų nustatoma pagal tą pačią tvarką ir metodus.

Nustatant ir įvertinant administracinę naštą siūloma atsižvelgti į administravimo ir viešųjų paslaugų kokybinius aspektus. Įvertinti teikiamų paslaugų, dokumentų formų aiškumą vartotojui, parengti instrukcijas ir paslaugų aprašymus.

Trakų rajono savivaldybės centralizuotos
vidaus audito tarnybos vedėja

Violeta Vaitkūnienė